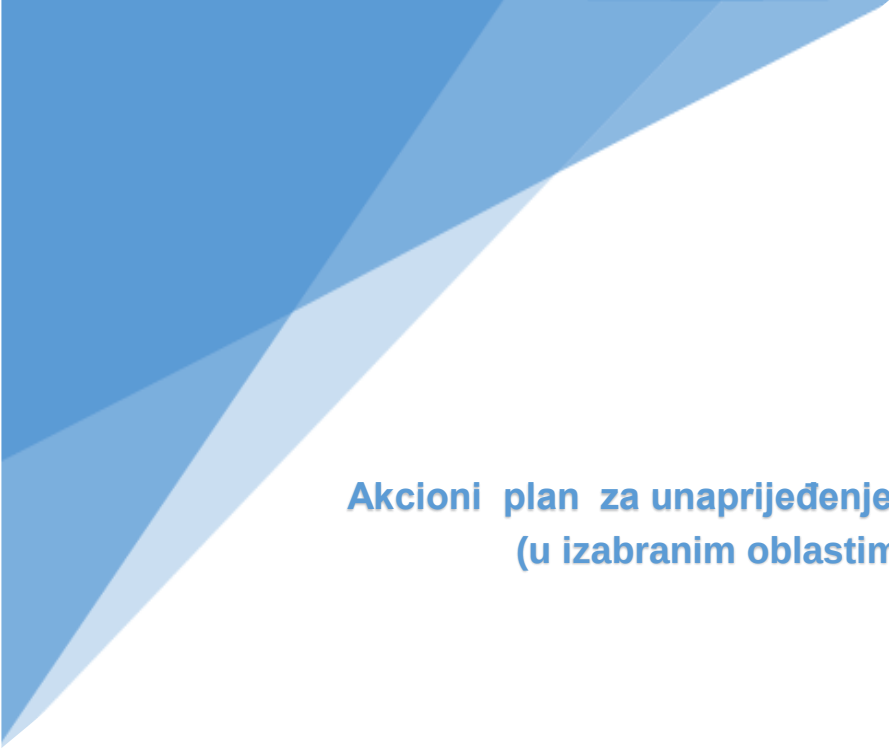

An abstract graphic in the top-left corner consisting of several overlapping triangles in different shades of blue, creating a dynamic, geometric shape.

Akcioni plan za unaprijeđenje poslovnog ambijenta (u izabranim oblastima)

Podgorica, jun 2019. godine

SADRŽAJ

Uvod	7
Indikator - ZAPOČINJANJE BIZNISA	9
Indikator - PLAĆANJE POREZA	13
Indikator - IZDAVANJE GRAĐEVINSKE DOZVOLE	16
Indikator - DOBIJANJE PRIKLJUČKA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU	19
Indikator - REGISTRACIJA NEPOKRETNOSTI	22
Aneks 1 – Pregled ključnih reformi prepoznatih DB izvještajima	25
Aneks 2 – Konsolidovani akcioni plan za unaprijeđenje poslovnog ambijenta	27
Aneks 3 - Reforme koje nisu prepoznate dosadašnjim DB izvještajima	32

Uvod

Konkurentnost ekonomija je dominantno aktuelna tema, kojom se pored nacionalnih ekonomija, bave i akademska zajednica i međunarodne finansijske i ekonomske institucije.

U posljednjoj dekadi dvadesetog vijeka, posebno su postala popularna primijenjena ekonomska istraživanja, koja publikuju međunarodne ekonomske organizacije sa ciljem analize zemalja sa različitim akspekata konkurentnosti. Ovakva istraživanja su, pored činjenice da pružaju mogućnost poređenja ekonomija i ocjene njihove konkurentnosti, postala i značajan izvor podataka za investicionu zajednicu i međunarodne finansijske institucije.

Najistaknutiji izvještaji ovakvog tipa su: Doing Business (Svjetska banka), Ekonomske slobode (Heritidž Fondacija), Ekonomske slobode u svijetu (Frejzer Institut) i Indeks globalne konkurentnosti (Svjetski ekonomski forum).

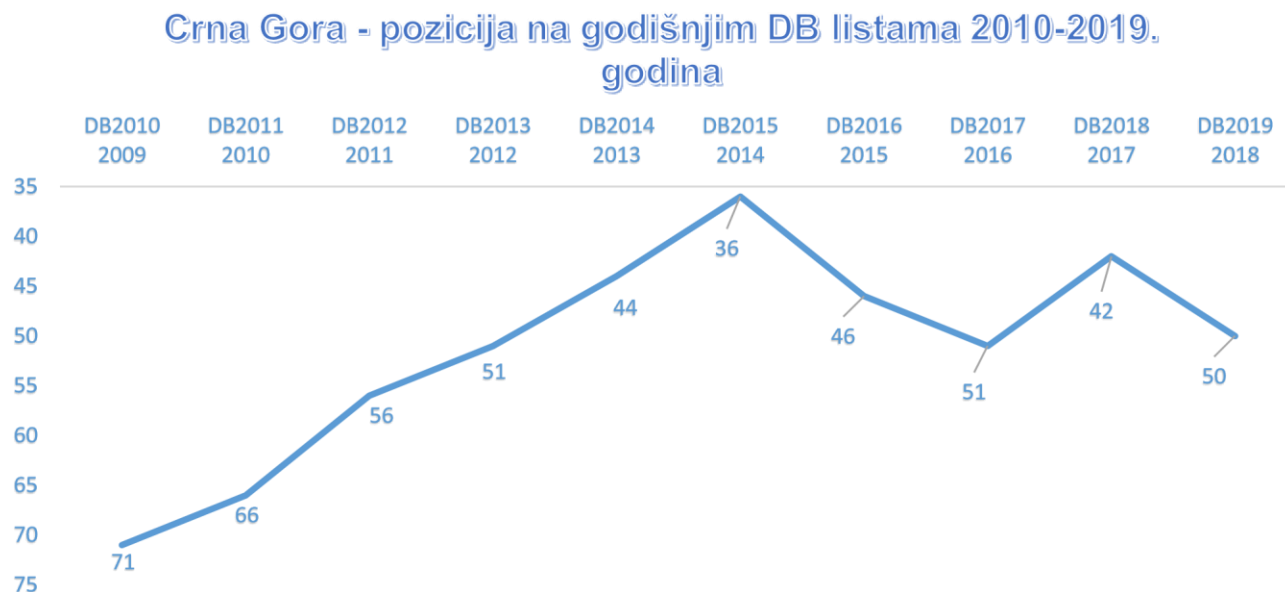
Doing Business (DB) izvještaj se izdvojio kao najdominantniji i najprepoznatljiviji sa aspekta njegovog uticaja na javnost i značaja za dalja ekonomska istraživanja. Naime, rezultate DB izvještaja kao osnov za svoje indikatore koriste i Heritidž fondacija, Frejzer institut i Svjetski ekonomski forum. Takođe, prisutan je u svim izvještajima MMF-a, dok ga akademska zajednica uzima kao značajan izvor podataka.

DB Izvještaj prati propise koji se tiču životnog ciklusa preduzeća i idenifikuje njihove promjene. Indikatori koji čine suštinu ovog Izvještaja su: “započinjanje biznisa”, “dobijanje građevinske dozvole”, “dobijanje priključka za električnu energiju”, “registrovanje nepokretnosti”, “dobijanje kredita”, “zaštita manjinskih investitora”, “plaćanje poreza”, “prekogranična trgovina”, “izvršenje ugovora”, “rješavanje problema nesolventnosti” i “regulacija tržišta rada”. Deset od ovih oblasti, odnosno sve osim regulisanja tržišta rada uključene su u konačan skor i rang u lakoći poslovanja.

Prilikom kreiranja izvještaja, Svjetska banka prikuplja potrebne podatke iz četiri izvora, i to: zakonske regulative i propisa, od kontributora Doing Business tima (privatni sektor), od vlade konkretne zemlje tj njenih nadležnih institucija, kao i od regionalnih službenika Svjetske banke. Takođe, DB ne mjeri niz faktora koji su relevantni za poslovno okruženje, u koje spadaju makroekonomska stabilnost, veličina tržišta, kvalitet radne snage i sl. Osim toga, svi prikupljeni podaci odnose se samo na najveći grad koji je najveći poslovni centar u zemlji. Takođe, izvještaj se publikuje u oktobru određene godine, nosi naziv godine unaprijed, a obuhvata podatke od juna prethodne do juna godine u kojoj je objavljen. Dakle, izvještaj za 2019. godinu će nositi naziv DB2020, a obuhvataće podatke od juna 2018. godine, do juna 2019. godine.

Crna Gora je kontinuirano popravljala svoju poziciju počev od 2007. godine i ostvarila najbolje pozicioniranje u izvještaju iz 2015 godine, kada se našla na 36. mjestu. Nakon, ovoga pozicija se pogoršavala, dominantno usljed činjenice da su druge zemlje sprovodile intenzivnije reforme (više o ovim reformama u Aneksu 1 dokumenta).

Grafik 1 - Crna Gora pozicija na godišnjim DB listama za period 2010-2019. godina

Analizirajući svaku od oblasti prepoznatih DB izvještajem, prepoznat je prostor za napredovanjem u okviru pet indikatora, gdje postoji prostor za sprovođenjem daljih reformi u kontekstu unaprijeđenja ukupnog poslovnog okruženja u zemlji.

Dodatno, dokument Svjetske banke “Crna Gora – rast i radna mjesta” je unaprijeđenje poslovnog ambijenta prepoznao kao jedan od prioriternih preduslova za stvaranje uslova za ekonomski rast i zapošljavanje. Tom prilikom su smanjenje parafiskaliteta, digitalizacija i efikasna primjena analize efekata propisa prepoznati kao važan segment reformi poslovnog ambijenta.

Digitalizacija je proces od posebne važnosti za crnogorski sistem javne uprave u ovom momentu. Tokom godina su se sprovodile intenzivne reforme regulatornog okruženja, u smislu pojednostavljivanja procedura, skraćivanja rokova za postupanje državnih organa i smanjenja troškova za građane i privredu. Međutim, ukoliko prerhodno ne prati i digitalizacija, ne može se obezbijediti dovoljan kvalitet usluge koju javna uprava pruža, a ni efikasnost unutar same državne uprave. Zato je važna posvećenost državne uprave da digitalizuje procedure koje sprovodi u najvećoj mogućoj mjeri, ne samo kako bi bila efikasnija prema građanima i privredi, nego i lakše sprovela izazovne procese administrativnih reformi, koje treba da učine sistem javne uprave efikasnijim.

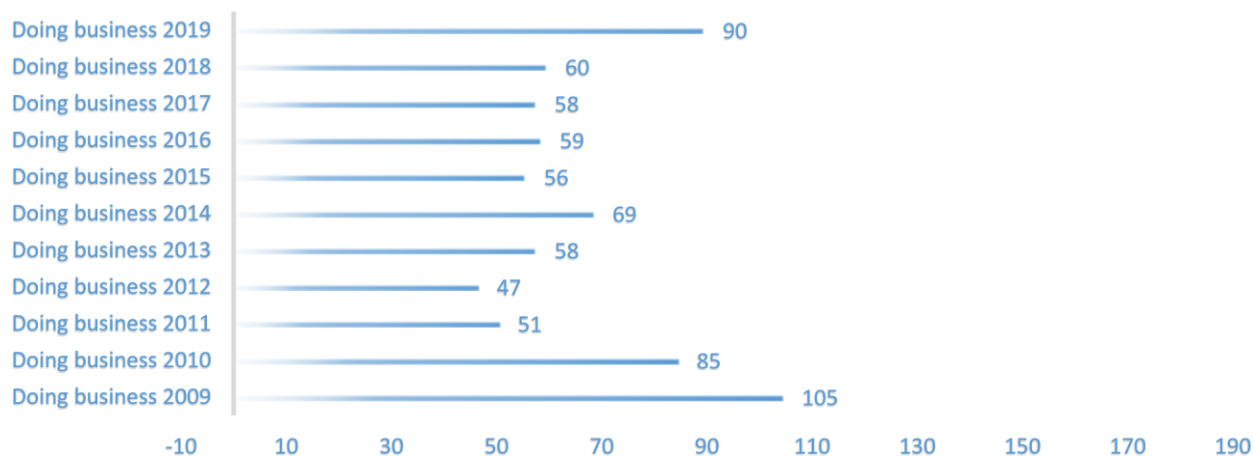
Imajući u vidu prethodno navedeno, u nastavku se daje analiza pozicije Crne Gore u pet indikatora i to: “započinjanje biznisa”, “dobijanje građevinske dozvole”, “dobijanje priključka za električnu energiju”, “registrowanje nepokretnosti”, “plaćanje poreza”, zajedno sa akcionim planom za unaprijeđenje poslovnog ambijenta.

Indikator - ZAPOČINJANJE BIZNISA

Crna Gora je u posljednjem Izvještaju Doing Business u indikatoru započinjanje biznisa ostvarila 90. poziciju, odnosno nazadovala je 30 mjesta u ovom indikatoru. **Grafik 2 –**

Trend 2009 - 2019. godina

Trend kretanja 2009-2019. godina

Metodološko objašnjenje indikatora. Doing Business bilježi sve procedure koje se službeno zahtijevaju ili su uobičajno prisutne u praksi u procesu pokretanja i formalnog uspostavljanja petočlanog društva sa ograničenom odgovornošću, kao i vrijeme i troškove neophodne za sprovođenje tih procedura.

„Procedura“ je definisana kao svaka interakcija osnivača kompanije sa spoljnim stranama, npr. državnim organima, advokatima, revizorima ili notarima. Procedure koje se moraju završiti u istoj zgradi, ali u različitim kancelarijama ili na različitim šalterima, računaju se kao odvojene procedure. Ako osnivači moraju da posjećuju istu kancelariju nekoliko puta za različite faze iste procedure, svaka se procedura računa odvojeno. Vrijeme se računa u kalendarskim danima. Pretpostavlja se da je minimalno vrijeme potrebno za svaku proceduru jedan dan, osim procedura koje se mogu u potpunosti dovršiti online, za koje se minimalno potrebno vrijeme bilježi kao pola dana. Troškovi uključuju sve zvanične takse i naknade za pravne ili profesionalne usluge ukoliko su takve usluge propisane zakonom ili se uobičajno koriste u praksi.

Tabela 1 – Procedure prepoznate DB Izvještajem

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Ovjera osnivačkog ugovora, odnosno odluke kompanije	1	13e Sudu + 2e po dokumentu (4 dokumenta) + 10e za OP formular
2	Plaćanje naknada za registraciju preduzeća i objavljivanje	1	10e za registraciju + 12e za objavljivanje u Sl. listu
3	Dostavljanje zahtjeva zajedno sa neophodnim dokumentima, uz potvrdu o registraciji, PIB, PDV poreski broj i carinsku dozvolu	5	-
4	Dobijanje pečata kompanije	1	30 – 40e
5	Otvaranje bankovnog računa	1	-
6	Konačna registracija u Poreskoj upravi	1	-
7	Plaćanje administrativne takse za obavještanje sekretarijata lokalne samouprave nadležnog za poslove ekonomije	1	3e
8	Obavještenje sekretarijata lokalne samouprave nadležnog za poslove ekonomije i registracija kod inspekcijskih organa	1	-
	Ukupno koraka 8	12	max 96 €

Trošak od 96 € koji je naveden DB Izvještajem čini 1.3% BND¹ per capita.

Izazovi:

- Veliki broj procedura za započinjanje biznisa;
- Relativno visoki troškovi započinjanja biznisa (računaju se kao BND per capita);
- Nemogućnost elektronske registracije preduzeća;
- Neuvezanost softvera i nemogućnost razmjene podataka između svih nadležnih organa za registraciju preduzeća;

Tabela 2 – Željeno stanje: Registracija na šalteru

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Ovjera osnivačkog ugovora/odluke kompanije	1	10e Sudu + 2e po dokumentu (4 dokumenta) + 10e OP formular
2	Plaćanje naknada za registraciju preduzeća i objavljivanje	1	5e za registraciju + 3e za objavljivanje u Sl. listu.
3	Dostavljanje zahtjeva zajedno sa neophodnim dokumentima, uz potvrdu o registraciji, PIB, PDV poreski broj i carinsku dozvolu	3	-
4	Otvaranje bankovnog računa	1	-
	Ukupno koraka 4	6	36 €

¹ BND - 7.350 US \$ u DB Izvještaju za 2019; http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/montenegro#DB_sb

Smanjenje direktnog troška sa 96 € na 36 € usljed pojednostavljenja procedura registracije preduzeća na šalteru rezultiralo bi smanjenjem troškova evidentiranih u DB Izveštaju sa 1.3% na 0.4% (izraženo kao procenat učešća u BND).

Tabela 3 – Željeno stanje: elektronska registracija

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Plaćanje naknada za registraciju preduzeća i objavljivanje	0.5	5e za registraciju + 3e za objavljivanje u Sl. listu
2	Dostavljanje zahtjeva zajedno sa neophodnim dokumentima, uz potvrdu o registraciji, PIB, PDV poreski broj i carinsku dozvolu	3 ²	-
3	Otvaranje bankovnog računa	1 ³	-
	Ukupno koraka 3	4.5	8 €

Smanjenje direktnog troška sa 96e na 8e usljed uvođenja pune elektronske registracije preduzeća rezultiralo bi smanjenjem troškova evidentiranih u DB Izveštaju sa 1.3% na 0.1% (izraženo kao procenat učešća u BND).

Tabela 4 – Akcioni plan za prevazilaženje izazova

Rb	Aktivnost	Nosilac	Rok
1	Usvajanje Zakona o privrednim društvima sa svim izmjenama i dopunama datim kroz predloge radne grupe, koje se odnose na: 1.uvođenje obaveze za sva društva da u određenom roku CRPS-u dostave sve potrebne podatke koje registar zahtijeva, a koja su društva dužna objaviti 2.dodati odredbu kojom se definiše da se originalom smatra original u smislu propisa koji reguliše elektronski dokument;	Goran Nikolić, MEK	III 2019
2	Usvajanje podzakonskog akta kojim se reguliše rad CRPS-a i jedinstvenog obrasca za registraciju preduzeća u papirnoj formi;	Dušanka Vujisić, PU	III 2019
2.1	Podzakonski akt (predlog je da bude u formi pravilnika) bi trebalo na kvalitetan način da reguliše način rada CRPS-a kao i postupak registracije. U tom smislu ovaj akt bi trebao da sadrži sledeća poglavlja: predmet pravilnika, subjekti i predmet registracije, podaci u registru, način podnošenja prijave, postupak po prijavi, odlučivanje po prijavi, žalba na odluku i poglavlje o evidenciji podataka i dokumenata;		
2.2.	Usvajanje jedinstvenog obrasca za registraciju u papirnoj formi je veoma značajno kako bi se smanjio broj koraka i kako bi se na jednoj prijavi našli svi podaci koje je potrebno dostaviti da bi se preduzeće registrovalo u najkraćem roku;		
3	Usklađivanje podzakonskih akata Uprave carina, sekretarijata lokalnih uprava, inspekcijских organa, Poreske uprave, CRPS-a sa Zakonom o elektronskoj upravi, odnosno Zakonom o upravnom postupku. Ovdje se prije svega misli na zahtijevano korišćenje pečata suprotno Zakonu o privrednim društvima, kao i zahtjeva za rješenjem kao dokumentom umjesto zahtjevom za podacima koji su potrebni određenoj instituciji;	Dušanka Vujisić, PU	III 2019
4	Uvezivanje CRPS-a i "Službenog lista" kako bi se informacije o osnivanju, izmjenama i prestanku društva objavljivale u elektronskoj formi "Službenog lista" i kako bi informacija išla istovremeno sa registracijom. Takođe, potrebno je smanjiti naknadu za objavljivanje u "Službenom listu" koja trenutno iznosi 12eur u prosjeku, jer taj trošak nije realan naročito ako se objava bude vršila samo u elektronskom izdanju. Predlog je da se naknada spusti sa 12 na 3 eura;	Dušanka Vujisić, PU "Službeni list" Ministarstvo pravde	III 2019

² Novi Zakon o privrednim društvima predlaže da rok za registraciju preduzeća bude 3 dana. Međutim, uvođenjem potpune elektronske registracije ovaj proces će moći da traje i kraće i do 24h.

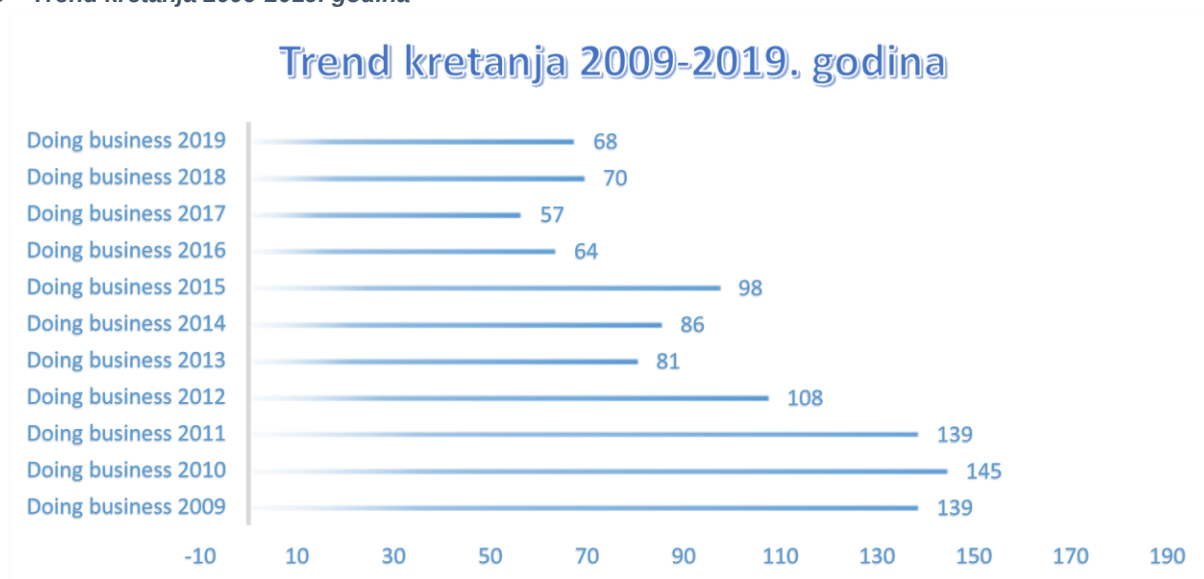
³ Iako DB neće nužno ovdje prepoznati značajan iskorak, privredi će biti pojednostavljena procedura i omogućeno da podnesu dokumentaciju elektronski, dok je dolazak u banku je potreban radi lične identifikacije klijenta. Obavezna identifikacija je predviđena Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma.

5	Izmjena Odluke CBCG koja se odnosi na otvaranje transakcionih računa privrednih subjekata. Ovo se konkretno odnosi na ukidanje zahtjeva za pečatom u članu 19 Odluke o strukturi, bližim uslovima i načinu otvaranja i ukidanja transakcionih računa, kao i na stvaranje preduslova za otvaranje tekućeg računa elektronskim putem (uz obavezu jednog pojavljivanja u banci radi identifikacije, a u skladu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma);	Andrija Jovović, CBCG	III 2019.
6	Implementacija Zakona o administrativnim taksama i donošenje podzakonskog akta kojim se određuju bliži uslovi i način plaćanja taksi elektronskim putem;	Dušan Polović, MJU	III 2019.
7	Promotivne aktivnosti. Veoma je važno imati snažnu i intenzivnu kampanju koja će raditi na konstantnoj promociji odnosno upoznavanju crnogorske javnosti o uspostavljanju sistema elektronske registracije preduzeća. Cilj kampanje je podizanje svijesti građana o prednostima elektronske registracije preduzeća, a naročito je u interesu CRPS-u da klijenti elektronski dostavljaju dokumentaciju i na taj način pune bazu podataka registra;	Duška Vujisić, Milica Vuletić, PU	III 2019.
8	Uspostavljanje mogućnosti registracije privrednih subjekata elektronskim putem preko portala eUprava uz jedinstvenu prijavu i omogućavanje skraćivanja procesa registracije na 3 koraka: 1. elektronska prijava (osnivač dostavlja elektronski samo interna akta preduzeća i svoje podatke, kao i podatke o preduzeću. Osnivač ne dostavlja dokumenta institucija koje su uključene u ovaj proces, osim dokumenata koja su potrebna za otvaranje tekućeg računa u banci) 2. elektronsko plaćanje 3. odlazak u banku nakon registracije radi otvaranja tekućeg računa;	Dušan Polović, MJU Duška Vujisić, PU	IV 2019.
9	Pojednostavljenje JPR obrasca i priloga. Ovo pojednostavljeno se odnosi na uvezivanje Poreske uprave sa Centralnom bankom i preuzimanja podataka o svim aktivnim računima (javni izvršitelji već vuku ove podatke od CBCG, uz naknadu od 1e za svaki podatak). Pojednostavljeno se odnosi na brisanje broja računa iz JPR obrasca kao i svih podataka koji su Poreskoj upravi već dostupni uvezivanjem sa ostalim institucijama, kako se ne bi isti podaci unosili više puta;	Duška Vujisić, PU	IV 2019
10	Izrada uputstava za registraciju preduzeća. Uputstva treba da se ažuriraju kontinuirano, nakon svake izmjene u procesu, a počev od 4. kvartala 2019. godine;	Duška Vujisić, PU Dušan Polović, MJU	IV 2019.
10.1	Uputstvo za korišćenje elektronskog servisa za korisnike (osnivače/zastupnike);		
10.2	Uputstvo za registraciju na šalterima;		
10.3	Obuka zaposlenih u Centralnom registru privrednih subjekata radi osposobljavanja za operativnu upotrebu aplikativnih softvera osmišljenih u cilju omogućavanja prijema i obrada elektronskih registracionih prijava, te izradu i slanje elektronskim putem kao i za manipulisanje digitalnom aktivnom. Obuka treba da bude organizovana kontinuirano, nakon svake izmjene u procesu, a počev od 4. kvartala 2019. godine.		
11	Pojednostavljenje procesa „fizičke“ registracije preduzeća (za one koji neće koristiti elektronsku) usljed mogućnosti elektronske razmjene podataka, a koja će podrazumijevati i uvođenje POS terminala u CRPS tj mogućnost plaćanja svih taksi na jednom mjestu;	Duška Vujisić, PU	I 2020
12	Uvezivanje sa sistemima banaka u cilju omogućavanja otvaranja tekućeg računa bez podnošenja papirne dokumentacije. Na ovaj način će podnošenje prijave na eUprava biti jedini korak u kome osnivač/zastupnik podnosi prijavu, odnosno dokumenta;	Andrija Jovović, CBCG	II 2020.
13	Uspostavljanje mogućnosti registracije privrednih subjekata elektronskim putem preko portala eUprava i pojednostavljenje procesa „fizičke“ registracije preduzeća u slučaju kada je osnivač ili / i izvršni direktor stranac;	Duška Vujisić, PU	II 2020.

Indikator - PLAĆANJE POREZA

U posljednjem Izvještaju Doing Business-a Crna Gora je u okviru indikatora – Plaćanje poreza zauzela 68. poziciju, što je za dvije pozicije bolje u odnosu na prethodni Izvještaj.

Grafik 3 – Trend kretanja 2009-2019. godina

Metodološko objašnjenje indikatora - Doing Business evidentira poreze i obavezne doprinose koje kompanija srednje veličine mora platiti u datoj godini, kao i mjere administrativnog opterećenja procedurama plaćanja poreza i doprinosa, i ispunjavanje postfiling procedura nakon popunjavanja prijave.

Porezi i doprinosi koji se mjere uključuju: porez na dobit, doprinosi i porezi na rad koje plaća poslodavac, porez na imovinu, porez na prenos vlasništva, porez na dividende, porez na kapitalne dobitke, porez na finansijske transakcije, poreze na prikupljanje otpada, porez na vozila i puteve i bilo koji drugi mali porezi ili naknade.

Podindikator:

- Broj plaćanja (godišnje) - Ukupan broj plaćenih poreza i doprinosa, način plaćanja, učestalost plaćanja, učestalost podnošenja prijave i broj organa uključenih u proceduru, tokom druge godine rada.
- Vrijeme (u satima na nivou godine) - Vrijeme potrebno za pripremu, podnošenje i plaćanje (ili odbitak) poreza na dobit, poreza na dodatu vrijednost, i poreza na zaposlenje, uključujući poreze na plate i doprinose za socijalno osiguranje.
- Ukupna stopa poreza i doprinosa - Ukupna poreska stopa mjeri iznos poreza i obaveznih doprinosa koje preduzeće plaća u drugoj godini poslovanja, izraženo kao udio u komercijalnoj dobiti.
- Postfiling index (eng) - Indeks nakon popunjavanja prijave se zasniva na četiri komponente:
 1. vrijeme (u satima) za podnošenje zahtjeva za povraćaj PDV-a,
 2. vrijeme (u nedjeljama) za povrat PDV-a,
 3. vrijeme (u satima) usklađivanja sa regulatornim zahtjevima za korekcijom poreza na dobit, i
 4. vrijeme (u nedjeljama) za korekciju poreza na dobit.

Ako se primjenjuju i PDV i porez na dobit, indeks postfilinga je jednostavan prosjek ocjena za svaku od četiri komponente.

Tabela 5 – Procedure prepoznate DB Izvještajem: kategorija “Plaćanje poreza”

	Crna Gora
Broj plaćanja (godišnje)	18
Vrijeme (u satima na nivou godine)	300
Ukupna stopa poreza i doprinosa	22.2
Postfiling index	70.49

Izazovi:

- Plaćanje prireza porezu na dohodak je posebna procedura, koja se sprovodi 12 puta godišnje;
- Nedostatak uvezanosti i razmjene podataka između Poreske uprave, lokalnih samouprava i fondova;
- Komplikovan sistem poreskih prijava i zahtjeva za obaveznim knjigama koji rezultira u značajnom vremenu utrošenom za prikupljanje podataka i informacija za popunjavanje prijava;
- Relativno visoke stope doprinosa, koje utiču na ukupo poresko opterećenje;
- Duge i nedovoljno automatizovane procedure povraćaja PDV-a;
- Kapaciteti jedinica za analizu rizika u Poreskoj upravi i naknadnu kontrolu u cilju pojednostavljenja procedura i skraćanja vremena i troškova njihovog sprovođenja.

Tabela 6 – Željeno stanje

	Crna Gora
Broj plaćanja (godišnje)	7 (7 u Makedoniji; 8 u Estoniji)
Vrijeme (u satima na nivou godine)	Smanjenje (119 u Makedoniji; 50 u Estoniji)
Ukupna stopa poreza i doprinosa	Smanjenje (13.0 u Makedoniji; 48.7 u Estoniji)
Postfiling index	Smanjenje (56.36 u Makedoniji; 99.38 u Estoniji)

Smanjenje za 2 p.p. ukupne stope poreza i doprinosa.

Tabela 7 – Akcioni plan za prevazilaženje izazova

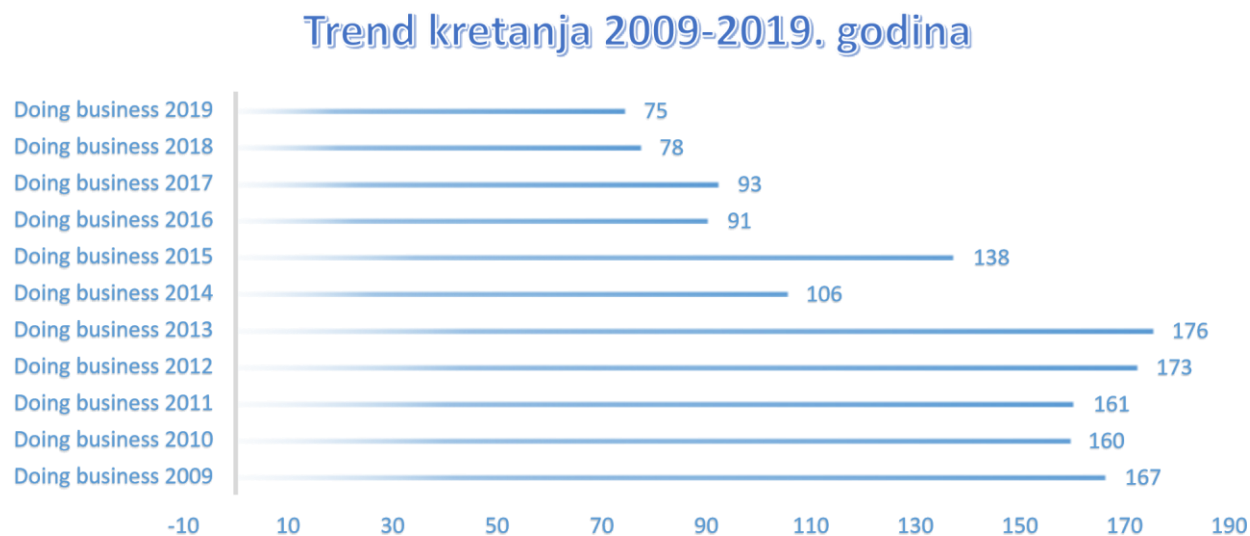
Unaprijedjenje pozicije u okviru DB indikatora za plaćanje poreza		
Aktivnost	Nosilac	Rok
1. <u>Smanjenje broja plaćanja u jednoj godini:</u>		
1.1. Elektronsko uvezivanje Poreske uprave i lokalnih samouprava u cilju razmjene podataka (iz IOPPD) neophodnih za obračunavanje prireza poreza na dohodak.	Lokalne samouprave, PU Predrag Škiljević	IV 2019
1.2. Uvodjenje/objedinjavanje elektronske prijave prireza porezu na dohodak fizičkih lica.	Lokalne samouprave, PU Predrag Škiljević	IV 2019
1.3. Elektronska razmjena podataka i izrada programskog rješenja u cilju dostave podataka iz M4 obrasca od strane Poreske uprave ka Fondu PIO, kako bi poslodavci bili oslobođeni obaveze podnošenja ovog obrasca.	PU Ratko Milić, Svetlana Vukičević, Esma Mazreku, Fond PIO	Predviđeno kroz projekat "Modernizacija Poreske uprave". Započet opis funkcionalnih zahtjeva gdje je predviđena

		elektronska razmjena podataka vezana za M4.
1.4. Preispitati mogućnost plaćanja poreza na nepokretnosti iz dva puta. (Mjera je uvedena zbog relaksiranja obveznika)	MF Snežana Mugoša, Biljana Peranović, Lokalne samouprave	IV 2019
2. <u>Skraćenje vremena potrebnog za plaćanje poreza:</u>		
2.1. Razmotriti mogućnost razvoja sistema koji će omogućiti da Poreska uprava elektronski pristupa knjigama izlaznih faktura (KIF) poslodavaca u cilju smanjenja vremena potrebnog za obračunavanje poreza.	PU Dragoljub Nikolić	IV 2019
2.2. Pojednostavljenje prijava poreza na dobit, PDV i doprinosa za obavezno osiguranje u cilju smanjenja vremena za plaćanje ovih poreza.	MF Jovica Petričević, PU Svetlana Vukičević	I 2020
3. <u>Smanjenje ukupne stope poreza i doprinosa (% od profita):</u>		
3.1. Smanjenje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca (sa 4.3.% na 2.3%) – Izmjena Zakona o obaveznom socijalnom osiguranju u proceduri.	MF Biljana Peranović	II 2019
3.2. Ukidanje kriznog poreza shodno Zakonu o porezu na dohodak fizičkih lica od 1. januara 2020 (2%) za zarade iznad prosječne bruto zarade za 2018.	MF Biljana Peranović	IV 2019
4. <u>Postfiling index (0-100):</u>		
4.1. Unaprijeđenje kvaliteta analize rizika u Poreskoj upravi u cilju targetiranja rizičnih grupa obaveznika PDV-a.	PU Tanja Mugoša	IV 2019
4.2. Definisanje procedura za pripremu i snaženje instituta Godišnjih planova kontrola	PU Mirko Korać, Nataša Damjanović	IV 2019
4.3. Implementacija rokova iz Zakona za povraćaj PDV-a (60 dana i 30 dana za poreske obveznike koji se pretežno bave izvozom).	PU Mirko Korać, Natasa Damjanović	IV 2019

Indikator - IZDAVANJE GRAĐEVINSKE DOZVOLE

U posljednjem Izvještaju Svjetske banke Crna Gora ranigirana je na 75. poziciji, što predstavlja napredak od tri mjesta u odnosu na DB izvještaj za prošlu godinu.

Grafik 4 – Trend kretanja 2009-2019. godina

Metodološko objašnjenje indikatora. U ovom slučaju građevinska kompanija je društvo sa ograničenom odgovornošću (ili njegov pravni ekvivalent) i posluje u ekonomiji u najvećem poslovnom gradu. Kompanija je 100% u domaćem i privatnom vlasništvu i ima pet vlasnika, od kojih nijedan nije pravno lice. Ima licenciranog arhitektu i licenciranog inženjera, oba registrovana u lokalnom udruženju arhitekata ili inženjera. Posjeduje zemljište na kojem će se graditi skladište koje će po završetku radova biti prodato. Takođe, skladište će se koristiti za opšte aktivnosti skladištenja, kao što je čuvanje knjiga ili pribora. Imaće dvije etaže, obje iznad zemlje, sa ukupnom izgrađenom površinom oko 1300 kvadratnih metara. Svaki sprat će biti 3 metra i nalaziće se na parceli od približno 929 kvadratnih metara koja je u 100% vlasništvu kompanije. Neophodno je da posjeduje kompletne arhitektonske i tehničke planove pripremljene od strane licenciranog arhitekta. Ako priprema planova zahtijeva takve korake kao dalju dokumentaciju ili dobijanje prethodnih odobrenja od strane eksternih agencija, one se računaju kao procedure. Potrebno je 30 nedelja za izgradnju (isključujući sva kašnjenja zbog administrativnih i regulatornih zahtjeva).

Tabela 8 – Procedure prepoznate DB Izvještajem: kategorija "Izdavanje građevinske dozvole"

	Procedura	Vrijeme, dani	Trošak, eura
1	Pribavljanje urbanističko tehničkih uslova od opštine	30	13
2	Izrada Glavnog projekta i Protiv požarnog elaborata	60	14 216
3	Plaćanje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta	1	16 188
4	Izdavanje građevinskog zemljišta	30	0
5	Inspekcijski pregled u toku izgradnje, od strane Uprave za inspekcijske poslove	1	0
6	Pribavljanje priključka za vodu i kanalizaciju	10	200
7	Zahtjev i dobijanje tehničkog pregleda za kontrolu gradnje nakon izgradnje	7	2 861
8	Pribavljanje upotrebne dozvole	14	0
UKUPNO	8 procedura	152 dana	33 478 €

Reforme koje nisu prepoznate dosadašnjim DB izvještajima:

Procedura 2: Prepoznat je trošak za glavni projekat, što nije u skladu sa metodologijom i praksom kod drugih zemalja.

Procedura 4: Sve navedene promjene u dijelu izgradnje objekata, koje su inkorporirane u novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, imaju za cilj dodatno pojednostavljenje postupaka prije izgradnje objekta. Izvršenje ove procedure podrazumijeva nula dana i nula eura. U skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji („Službeni list Crne Gore, br. 64/17, 44/18 i 63/18), nema postupka izdavanja građevinske dozvole tako da nema te procedure, ni plaćanja. Značajna reforma ovog zakona je ukidanje građevinske dozvole. Objekat se može graditi na osnovu prijave građenja, koja se sa propisanom dokumentacijom, podnosi nadležnom inspekcijskom organu.

Procedura 7: Značajna reforma ovog zakona je i ukidanje upotrebne dozvole. Zakon sadrži nove odredbe kojim je izvršeno integrisanje stručnog nadzora sa tehničkim pregledom, čime se sistem oslobađa dvostruke kontrole tokom izgradnje, dok se istovremeno povećava kvalitet gradnje. Ovom odlukom stručni nadzor je isključivo odgovoran za kvalitet i sigurnost objekta, te da li je objekat izgrađen u skladu sa projektom. Sve navedene promjene u dijelu izgradnje objekata, koje su inkorporirane u novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, imaju za cilj dodatno pojednostavljenje postupaka prije izgradnje objekta. **Izvršenje procedure podrazumijeva nula dana i nula eura.**

Procedura 8: U skladu sa novim zakonskim rješenjima danom upisa objekta u katastar nepokretnosti, isti može da se koristi. Izvršenje ove procedure podrazumijeva nula dana i nula eura.

Nove procedure:

1. Izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, traje 20 dana i košta 50 eura;
2. Procedura državnog arhitekta, ne podrazumijeva dodatni trošak, traje 15 dana;
3. Glavni projekat je zamijenjen Idejnim rešenjem, što predstavlja niži trošak u odnosu na glavni projekat;
4. Revident, trošak predstavlja 2-3% vrijednosti projekta;
5. Naknada za komunalno opremanje se plaća u punom iznosu, umjesto 70% (odluka Ustavnog suda).

Indeks kontrole građenja:

Indeks kontrole kvaliteta zgrade se zasniva na: *kvalitetu građevinskih propisa, kontroli kvaliteta prije, za vrijeme i nakon izgradnje, režimima odgovornosti i osiguranja, kao i na profesionalnim certifikatima.*

Mjera kvaliteta građenja (index):

Index	Ukupni rezultat – Crna Gora
Indeks kontrole kvaliteta zgrade (0-15)	12

Tabela 9 – Željeno stanje

	Procedure	Vrijeme, u danima	Trošak, u eurima
1.	UTU - urbanističko – tehničkih uslova	20	50
2.	Davanje saglasnosti na idejno rješenje gradskog arhitekta	15	0
3.	Prijava radova inspekciji	1	0
4.	Pribavljanje priključka za vodu i kanalizaciju	10	200
UKUPNO	4 procedure	46	250

Izazovi:

- Visoke i neujednačene naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta;

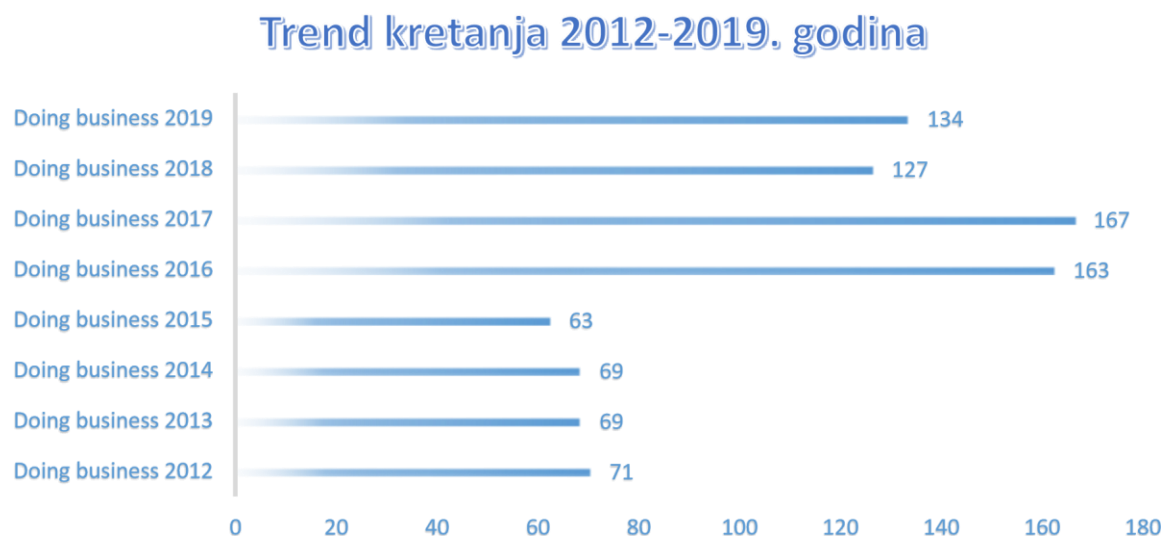
Tabela 10 – Akcioni plan za prevazilaženje izazova

Rb	Aktivnost	Nosilac	Rok
1	Izmijeniti Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata u smislu ukidanja plaćanja naknade kojom se propisuje plaćanje naknada za komunalno opremanje) objekata za proizvodnju, preradu i skladištenje. U skladu sa tim će i opštine moći da prilagode lokalne propise.	Marina Izgarević, Tatjana Vujošević MORT	IV 2019
2	Okončanje postupka izrade softvera MORT-a za razmjenu podataka u postupku izdavanja građevinske dozvole	Tatjana Vujošević MORT	IV 2019
3	Naknade za izdavanje UTU (urbanističko – tehničkih uslova) - da su tri godišnje besplatna po jednom vlasniku, svaki sledeći po 50 eura.	Tatjana Vujošević MORT	IV 2019

Indikator - DOBIJANJE PRIKLJUČKA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

Crna Gora je po kriterijumu indikatora Dobijanje priključka za električnu energiju ostvarila nešto lošiju poziciju u odnosu na prošlogodišnji Izvještaj i zauzela poziciju 134.

Grafik 5 – Trend kretanja 2009-2019. godina

Metodološko objašnjenje indikatora. Indikator 'Dobijanje priključka za električnu energiju' uzima u obzir priključenje na elektroenergetsku mrežu skladišta iz indikatora „dobijanje građevinske dozvole“.

Odnosno, metodologija ovog indikatora obuhvata sljedeće: konekcija na elektro-energetsku mrežu je stalna sa trofaznom, četvorožičnom i kapacitetom od 140 kV-ampera (kVA) sa faktorom snage 1, pri 1 kVA = 1kilovat (kV), dužine je 150 metara. Veza je sa niskim ili srednjim naponom distributivnoj mreži, bilo nadzemne ili podzemne, što god je više uobičajeno u području gdje se nalazi skladište i zahtijeva radove koji uključuju prelazak puta od 10 metara (kao što su iskopi ili nadzemni vodovi), ali svi moraju biti na javnom zemljištu. Nema privatne imovine drugih vlasnika, jer skladište ima pristup putu. Takođe, ne zahtijeva rad na instaliranju unutrašnjeg ožičenja skladišta. Podrazumijevana mjesečna potrošnja, pod pretpostavkom da skladište radi 30 dana u mjesecu od 9:00 do 17:00 časova (8 sati dnevno), sa opremom koja se koristi na 80% kapaciteta u prosjeku i to bez prekida električne energije (pretpostavljeno zbog jednostavnosti) i mjesečne energije potrošnje 26,880 kilovat-sati (kVh); satna potrošnja je 112 kVh. Ako postoji više dobavljača električne energije, skladište opslužuje najjeftiniji dobavljač. Tarife koje važe u januaru tekuće godine koriste se za obračun cijene struje za skladište. Iako januar ima 31 dan, za obračun se uzima samo 30 dana.

Tabela 11 – Procedure prepoznate DB Izvještajem

	Procedura	Vrijeme, dani	Trošak, euro
1.	Podnošenje zahtjeva za distribuciju EPCG i čekanje tehničkih uslova;	30	2 947
2.	Unajmljivanje firme za električarske radove za projektovanje priključka i prijava za električnu dozvolu	41	1 200
3.	Unajmljivanje izvođača električnih radova za obavljanje vanjskih priključnih radova;	25	20 500
4.	Dobijanje dozvole za iskopavanje;	4	4 000
5.	Podnošenje zahtjeva i čekanje na tehnički prijem;	9	450
6.	Podnošenje EPCG zahtjeva za ugovor o priključenju i čekanje ugovora;	30	0
7.	Potpisivanje ugovora o snabdijevanju i čekanje na konačni priključak.	7	0
Ukupno	7 procedura	146 dana	29 097 €

Izazovi:

- Primjena upravnog postupka u postupcima odlučivanja po zahtjevu za priključak, što produžava vrijeme
- Relativno značajan broj procedura
- Neadekvatno prepoznati troškovi

Reforme koje nisu prepoznate dosadašnjim DB izvještajima:

- Broj procedura je smanjen sa 7 (stara Procedura o priključenju) na 6 koraka (Procedure o priključenju koja važi od 24.01.2018. godine);
- Vrijeme je smanjeno sa 146 na 66, na osnovu predmeta u toku 2018. godine koji zadovoljava case study.
- Trošak je smanjen sa 29. 097,00€ na 4.553,40€, jer za potrebe objekata navedene u studiji slučaja postojeće trafostanice imaju dovoljno kapacitea, pa izgradnja istih nije potrebna (navodi iz stare Procedure o priključenju). Trenutno, u postupku Procedure o priključenju postoje dva troška i to:
 - Naknada za stvaranje tehničkih uslova i
 - Naknada za izrađenje priključka na distributivni sistem.

Korigovani DB izvještaj

Indikator	DB2019	DBQ2020
Broj procedura	7	6
Vrijeme (dana)	146	66
Troškovi priključenja (€)	29 097	4 553
Sigurnost snabdijevanja i transparentnost tarifa (broj bodova)	5	5

Tabela 13 – Željeno stanje

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1.	Podnošenje zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje CEDIS-u Rješenje o saglasnosti za priključenje	16 dana	2 441,8
2.	Izvođenje priključnih radova (CEDIS ili privatna firma)	35 dana	2 111,6
3.	Potpisivanje Ugovora o priključenju na distributivni sistem	13 dana	0
4.	Sklapanje Ugovora o snabdijevanju i priključenje korisnika na DS	1 dan	0
UKUPNO:		66 dana	4 553,4 €

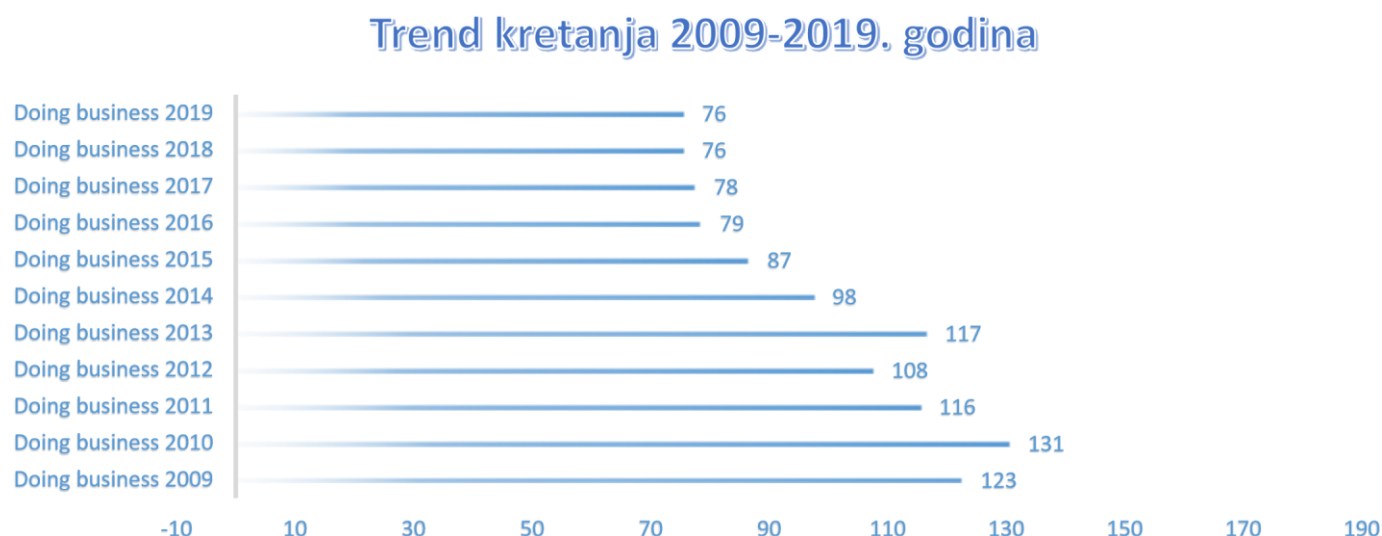
Tabela 14 – Akcioni plan za prevazilaženje izazova

	Aktivnost	Nosilac	Rok
1.	<i>Izmjene Zakona o energetici;</i>	Marko Radulović, MEK Danijela Nedeljković, MJU,	III 2019
2.	<i>Usklađivanje podzakonskih akata (u skladu sa neophodnim izmjenama procedura koje sprovodi CEDIS)</i>	Marko Raduloć, MEK, predstavnic CEDIS-a – Zoran Đukanović	III 2019
3.	<i>Smanjivanje broja procedura za dva postupka</i>	CEDIS	III 2019

Indikator - REGISTRACIJA NEPOKRETNOSTI

Kada je u pitanju indikator Registracija nepokretnosti Crna Gora je zadržala poziciju iz prošlogodišnjeg izvještaja, tj nalazi se na mjestu 76.

Grafik 6 – Trend kretanja 2009-2019. godina

Metodološko objašnjenje indikatora. Strane u indikatoru Registracija nepokretnosti su kupac i prodavac, a to mogu biti: društva sa ograničenom odgovornošću (ili pravni ekvivalent), u periurbanom području najvećeg poslovnog grada u ekonomiji, u potpuno domaćem i privatnom vlasništvu i imaju po 50 zaposlenih, od kojih su svi domaći državljani. Radi se o licima koja obavljaju opšte komercijalne aktivnosti. Imovina je u potpunom vlasništvu prodavca, koji ima zaradu od 50 puta GNI per capita (dohotka po glavi stanovnika), što je jednako prodajnoj cijeni. Nema hipoteke i pod istim je vlasništvom 10 godina, kao upisana u zemljišnim knjigama ili katastru, ili oboje, i bez sporova oko prava vlasništva.

Nalazi se u periurbanoj komercijalnoj zoni, a rezoniranje nije potrebno. Sastoji se od zemljišta i zgrade. Površina zemljišta je 557,4 kvadratnih metara, dvospratno skladište od 929 kvadratnih metara. Skladište je staro 10 godina, u dobrom je stanju, nema sistem za grijanje i zadovoljava sve sigurnosne standarde, građevinske propise i odgovara pravnim zahtjevima. Imovina, koja se sastoji od zemljišta i građevine, biće prenesena kao cjelina. Takođe, neće biti predmet renoviranja ili dodatne izgradnje nakon kupovine, nema drveća, prirodnih izvora vode, prirodnih rezervata ili istorijskih spomenika. Neće se koristiti za posebne namjene, kao npr. stambenu upotrebu, industrijska postrojenja, skladištenje otpada ili određene vrste poljoprivrednih proizvoda. Nema stanara i nijedna druga strana nema pravni interes za to.

Tabela 15 – Procedure prepoznate DB Izvještajem

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Dobijanje izvoda iz Uprave za nekretnine (list nepokretnosti)	1	8
2	Provjeravanje ovlaštenja potpisnika za svaku od kompanija	1	/
3	Advokat ili notar sastavljaju ugovor o kupoprodaji	1	510 max
4	Poreske vlasti procjenjuju iznos poreza na promet koji plaća kupac	20	0
5	Zahtjev za upisom novog vlasnika u Upravu za nekretnine	46	18
6	Kupac plaća porez na prenos/promet u banci	1	10 423,82 (2% vrijednosti imovine)
Ukupno	6 procedura	70 dana	10 959,82 €

Reforme koje nisu prepoznate dosadašnjim DB izvještajima:

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Dobijanje izvoda iz Uprave za nekretnine (list nepokretnosti) - nije neophodno da stranke idu u Upravu za nekretnine da provjere podatke, što utiče na smanjenje broja postupaka	1	5
2	Provjeravanje ovlaštenja potpisnika za svaku od kompanija	1	/
3	Notar sastavlja ugovor o kupoprodaji - Registracija nepokretnosti nije uslov za plaćanje poreza, a ovaj postupak se može obaviti nezavisno čak i nakon registracije nekretnine	1	510 max
4	Poreske vlasti procjenjuju iznos poreza na promet koji plaća kupac	20	0
5	Zahtjev za upisom novog vlasnika u Upravi za nekretnine	8	15
6	Kupac plaća porez na prenos/promet u banci	1	10 423,82 (2% vrijednosti imovine)
Ukupno	6 procedura	32 dana	10 959,82 €

Izazovi:

- Softverska nepovezanost notara sa katastrom nepokretnosti kako bi se povećala pravna sigurnost. Ova vrsta povezivanja neophodna je i u cilju olakšavanja procedure registracije nepokretnosti za krajnje korisnike;
- Nemogućnost predaje dokumentacije elektronskim putem;
- Nemogućnost plaćanja taksi elektronskim putem;
- Implementacija rokova iz Zakona o državnom premjeru i katastru.

Tabela 17 – Željeno stanje

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Zahtjev za upisom novog vlasnika u Upravi za nekretnine ili kod notara	8	15+ 510 max
2	Poreske vlasti procjenjuju iznos poreza na promet koji plaća kupac	20	0
3	Kupac plaća porez na prenos/promet u banci	1	10 423,82 (2% vrijednosti imovine)
Ukupno	4 procedura	29 dana	10 959,82 €

Tabela 18 – Akcioni plan za prevazilaženje izazova

Rb	Aktivnost	Nosilac	Rok
1	Implementacija E- katastra	Mirjana Ljumović Uprava za nekretnine, Ministarstvo javne uprave	IV 2019
2.	Izmjena Zakona o državnom premjeru i katastru	Milanka Otović. Ministarsvo finansija	IV 2019
3.	Softversko uvezivanje, odnosno softverska povezanost notara i katastra doprinijela bi efikasnijoj razmjeni informacija i mogućnosti da notari u ime stranke obavljaju postupke registracije	Mirjana Ljumović, Uprava za nekretnine, Ministarstvo javne uprave	IV 2019

Aneks 1 – Pregled ključnih reformi prepoznatih DB izvještajima

Doing business 2009	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	105	139		167	123
Ključna reforma	Crna Gora je poboljšala pristup kreditnim informacijama stvaranjem novog javnog kreditnog registra.				
Doing business 2010	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	85	145		160	131
Ključna reforma	Pokretanje biznisa: Crna Gora je olakšala pokretanje biznisa pojednostavljenjem procesa nakon registracije - uključujući poreze, socijalno osiguranje i registraciju zaposlenih - kao i proces dobijanja opštinske dozvole. Dobijanje građevinske dozvole: Crna Gora je poboljšala svoj sistem izdavanja građevinskih dozvola primjenom novog zakona o građevinarstvu, smanjivši broj procedura, osiguravajući nove mehanizme odobravanja građevinskih dozvola i kontrole izgradnje i uvođenje sistema odobravanja zasnovanog na riziku u kojem su mali projekti u nadležnosti lokalnih opština. Plaćanje poreza: Crna Gora je učinila plaćanje poreza povoljnijim za kompanije smanjenjem stope poreza na dobit i stope doprinosa za socijalno osiguranje.				
Doing business 2011	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	51	139		161	116
Ključna reforma	Pokretanje biznisa: Crna Gora je eliminisala nekoliko procedura za pokretanje biznisa uvođenjem jedinstvenog obrasca za registraciju koji se podnosi poreskoj upravi. Plaćanje poreza: Izmjenom crnogorskog zakona o porezu na dobit preduzeća ukinuta je obaveza za avansna plaćanja i ukinuta je naknada za građevinsko zemljište.				
Doing business 2012	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	47	108	71	173	108
Ključna reforma	Pokretanje biznisa: Crna Gora je olakšala pokretanje biznisa implementacijom one-stop shop-a. Plaćanje poreza: Crna Gora je učinila plaćanje poreza lakšim i jeftinijim za firme ukidanjem poreza, smanjenjem stope doprinosa za socijalno osiguranje i spajanjem više povraćaja u jedinstveni.				
Doing business 2013	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	58	81	69	176	117
Ključna reforma	Dobijanje građevinske dozvole: Crna Gora je smanjila troškove u predgrađevinskim i postgrađevinskim procedurama. Dobijanje kredita: Crna Gora je poboljšala pristup kreditnim informacijama garantujući pravo zajmoprimaca da pregledaju njihove lične podatke.				
Doing business 2014	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka za električnu energiju	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	69	86	69	106	98

Ključna reforma	Dobijanje građevinske dozvole: Crna Gora je olakšala rješavanje građevinskih dozvola uvođenjem one-stop shop-a i uvođenjem strogih vremenskih ograničenja za izdavanje odobrenja. Registracija nepokretnosti: Crna Gora je olakšala registraciju imovine uvođenjem notarskog sistema.					
Doing business 2015	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka električnu energiju	za	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	56	98	63		138	87
Ključna reforma	Dobijanje građevinske dozvole: Crna Gora je značajno smanjila troškove građevinskih dozvola tako što je smanjila naknadu za pružanje komunalnih usluga na građevinskom zemljištu i ukinula naknadu za dobijanje urbanističko-tehničkih uslova od opštine.					
Doing business 2016	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka električnu energiju	za	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	59	64	163		91	79
Ključna reforma	Dobijanje građevinske dozvole: Crna Gora je olakšala dobijanje građevinske dozvole smanjenjem vremena potrebnog za izdavanje građevinskih dozvola. Plaćanje poreza: Crna Gora je olakšala plaćanje poreza kompanijama uvođenjem elektronskog sistema za popunjavanje obrazaca i plaćanje poreza na rad - iako je proširila i primjenu "kriznog poreza" na neograničen period na prihode koji prelaze 720 eura mjesečno.					
Doing business 2017	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka električnu energiju	za	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	58	57	167		93	78
Ključna reforma	Plaćanje poreza: Crna Gora je smanjila poreske stope poreza na dohodak. Takođe, olakšala je plaćanje poreza osiguravajući elektronski sistem za podnošenje i plaćanje PDV-a. Istovremeno, Crna Gora je učinila poreze skupljim - povećanjem stope doprinosa za zdravstveno osiguranje koje plaćaju poslodavci.					
Doing business 2018	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka električnu energiju	za	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	60	70	127		78	76
Ključna reforma	Dobijanje električne energije: Crna Gora je poboljšala pouzdanost snabdijevanja električnom energijom implementacijom sistema za automatsko upravljanje energijom (SCADA) i početkom evidentiranja podataka za godišnji indeks prosječnog trajanja prekida (SAIDI) i indeksa prosječne frekvencije prekida (SAIFI).					
Doing business 2019	Započinjanje biznisa	Plaćanje poreza	Dobijanje priključka električnu energiju	za	Dobijanje građevinske dozvole	Registracija nepokretnosti
Crna Gora	90	68	134		75	76
Ključna reforma						

Aneks 2 – Konsolidovani akcioni plan za unaprijeđenje poslovnog ambijenta

Redni broj	Nadležna institucija	Aktivnost	Nosilac	Donošenje	Primjena	Status realizacije ⁴
Indikator – ZAPOČINJANJE BIZNISA						
1.	ME	Usvajanje Zakona o privrednim društvima sa svim izmjenama i dopunama datim kroz predloge radne grupe, koje se odnose na: 1.uvođenje obaveze za sva društva da u određenom roku CRPS-u dostave sve potrebne podatke koje registar zahtijeva, a koja su društva dužna objaviti 2.dodati odredbu kojom se definiše da se originalom smatra original u smislu propisa koji reguliše elektronski dokument;	Goran Nikolić	III 2019.	III 2019.	
2.	PU	Usvajanje podzakonskog akta kojim se reguliše rad CRPS-a i jedinstvenog obrasca za registraciju preduzeća u papirnoj formi;	Dušanka Vujisić	III 2019.	III 2019.	
2.1.		Podzakonski akt (predlog je da bude u formi pravilnika) bi trebalo na kvalitetan način da reguliše način rada CRPS-a kao i postupak registracije. U tom smislu ovaj akt bi trebao da sadrži sledeća poglavlja: predmet pravilnika, subjekti i predmet registracije, podaci u registru, način podnošenja prijave, postupak po prijavi, odlučivanje po prijavi, žalba na odluku i poglavlje o evidenciji podataka i dokumenata;				
2.2.		Usvajanje jedinstvenog obrasca za registraciju u papirnoj formi je veoma značajno kako bi se smanjio broj koraka i kako bi se na jednoj prijavi našli svi podaci koje je potrebno dostaviti da bi se preduzeće registrovalo u najkraćem roku;				
3.	PU	Usklađivanje podzakonskih akata Uprave carina, sekretarijata lokalnih uprava, inspekcijskih organa, Poreske uprave, CRPS-a sa Zakonom o elektronskoj upravi, odnosno Zakonom o upravnom postupku. Ovdje se prije svega misli na zahtijevano korišćenje pečata suprotno Zakonu o privrednim društvima, kao i zahtjeva za rješenjem kao dokumentom umjesto zahtjevom za podacima koji su potrebni određenoj instituciji;	Dušanka Vujisić	III 2019.	III 2019.	
4.	PU; "Službeni list"; Ministarstvo pravde	Uvezivanje CRPS-a i "Službenog lista" kako bi se informacije o osnivanju, izmjenama i prestanku društva objavljivale u elektronskoj formi "Službenog lista" i kako bi informacija išla istovremeno sa registracijom. Takođe, potrebno je smanjiti naknadu za objavljivanje u "Službenom listu" koja trenutno iznosi 12 eur u prosjeku, jer taj trošak	Dušanka Vujisić,	III 2019.	III 2019.	

⁴ Mjesečno izvještavanje o statusu realizacije aktivnosti iz Akcionog plana, po principu "semafora".

		nije realan naročito ako se objava bude vršila amo u elektronskom izdanju. Predlog je da se naknada spusti sa 12 na 3 eura;				
5.	CBCG	Izmjena Odluke CBCG koja se odnosi na otvaranje transakcionih računa privrednih subjekata. Ovo se konkretno odnosi na ukidanje zahtjeva za pečatom u članu 19 Odluke o strukturi, bližim uslovima i	Andrija Jovović,	III 2019.	III 2019.	

		načinu otvaranja i ukidanja transakcionih računa, kao i na stvaranje preduslova za otvaranje tekućeg računa elektronskim putem (uz obavezu jednog pojavljivanja u banci radi identifikacije, a u skadu sa Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma);				
6.	MJU	Implementacija Zakona o administrativnim taksama i donošenje podzakonskog akta kojim se određuju bliži uslovi i način plaćanja taksi elektronskim putem;	Dušan Polović	III 2019.	III 2019.	
7.	PU	Promotivne aktivnosti. Veoma je važno imati snažnu i intezivnu kampanju koja će raditi na konstantoj promociji odnosno upoznavanju crnogorske javnosti o uspostavljanju sistema elektronske registracije preduzeća. Cilj kampanje je podizanje svijesti građana o prednostima elektronske registracije preduzeća, a naročito je u interesu CRPS-u da klijenti elektronski dostavljaju dokumentaciju i na taj način pune bazu podataka registra;	Dušanka Vujisić, Milica Vuletić	III 2019	III 2019.	
8.	MJU; PU	Uspostavljanje mogućnosti registracije privrednih subjekata elektronskim putem preko portala eUprava uz jedinstvenu prijavu i omogućavanje skraćivanja procesa registracije na 3 koraka: 1. elektronska prijava (osnivač dostavlja elektronski samo interna akta preduzeća i svoje podatke, kao i podatke o preduzeću. Osnivač ne dostavlja dokumenta institucija koje su uključene u ovaj proces, osim dokumenata koja su potrebna za otvaranje tekućeg računa u banci) 2. elektronsko plaćanje 3. odlazak u banku nakon registracije radi otvaranja tekućeg računa;	Dušan Polović, Dušanka Vujisić,	IV 2019.	IV 2019.	
9.	PU	Pojednostavljenje JPR obrasca i priloga. Ovo pojednostavljene se odnosi na uvezivanje Poreske uprave sa Centralnom bankom i preuzimanja podataka o svim aktivnim računima (javni izvršitelji već vuku ove podatke od CBCG, uz naknadu od 1e za svaki podatak). Pojednostavljene se odnosi na brisanje broja računa iz JPR obrasca kao i svih podataka koji su Poreskoj upravi već dostupni uvezivanjem sa ostalim institucijama, kako se ne bi isti podaci unosili više puta;	Dušanka Vujisić	IV 2019.	IV 2019.	

10.	PU; MJU	Izrada uputstava za registraciju preduzeća. Uputstva treba da se ažuriraju kontinuirano, nakon svake izmjene u procesu, a počev od 4. kvartala 2019. godine;	Dušanka Vujisić Dušan Polović	IV 2019	IV 2019	
10.1		Uputstvo za korišćenje elektronskog servisa za korisnike (osnivače/zastupnike);				
10.2		Uputstvo za registraciju na šalterima;				
10.3		Obuka zaposlenih u Centralnom registru privrednih subjekata radi osposobljavanja za operativnu upotrebu aplikativnih softvera osmišljenih u cilju omogućavanja prijema i obrada elektronskih registracionih prijava, te izradu i slanje elektronskim putem kao i za manipulisanje digitalnom aktivom. Obuka treba da bude organizovana kontinuirano, nakon svake izmjene u procesu, a počev od 4. kvartala 2019. godine.				

11.	PU	Pojednostavljenje procesa „fizičke“ registracije preduzeća (za one koji neće koristiti elektronsku) usljed mogućnosti elektronske razmjene podataka, a koja će podrazumijevati i uvođenje POS terminala u CRPS tj mogućnost plaćanja svih taksi na jednom mjestu;	Dušanka Vujisić	I 2020	I 2020	
12.	CBCG	Uvezivanje sa sistemima banaka u cilju omogućavanja otvaranja tekućeg računa bez podnošenja papirne dokumentacije. Na ovaj način će podnošenje prijave na eUprava biti jedini korak u kome osnivač/zastupnik podnosi prijavu, odnosno dokumenta;	Andrija Jovović	II 2020.	II 2020.	
13.	PU	Uspostavljanje mogućnosti registracije privrednih subjekata elektronskim putem preko portala eUprava i pojednostavljenje procesa „fizičke“ registracije preduzeća u slučaju kada je osnivač ili / i izvršni direktor stranac;	Dušanka Vujisić	II 2020.	II 2020.	
Indikator – PLAĆANJE POREZA						
14.		Smanjenje broja plaćanja u jednoj godini:				
14.1.	Lokalne samouprave, PU	Elektronsko uvezivanje Poreske uprave i lokalnih samouprava u cilju razmjene podataka (iz IOPPD) neophodnih za obračunavanje prireza poreza na dohodak.	Predrag Škiljević	IV 2019.	IV 2019.	
14.2.	Lokalne samouprave; PU	Uvođenje/objedinjavanje elektronske prijave prireza porezu na dohodak fizičkih lica.	Predrag Škiljević	IV 2019.	IV 2019.	

14.3.	PU; Fond PIO	1.3. Elektronska razmjena podataka i izrada programskog rješenja u cilju dostave podataka iz M4 obrasca od strane Poreske uprave ka Fondu PIO, kako bi poslodavci bili oslobođeni obaveze podnošenja ovog obrasca.	Ratko Milić, Svetlana Vukićević, Esmā Mazreku	Predviđeno kroz projekat "Modernizacija Poreske uprave". Započet opis funkcionalnih zahtjeva gdje je predviđena elektronska razmjena podataka vezana za M4.	Predviđeno kroz projekat "Modernizacija Poreske uprave". Započet opis funkcionalnih zahtjeva gdje je predviđena elektronska razmjena podataka vezana za M4.	
14.4.	MF; Lokalne samouprave	Preispitati mogućnost plaćanja poreza na nepokretnosti iz dva puta. (Mjera je uvedena zbog relaksiranja obveznika)	Snežana Mugoša, Biljana Peranović,	IV 2019	IV 2019	
15.		Skraćenje vremena potrebnog za plaćanje poreza:				
15.1.	PU	Razmotriti mogućnost razvoja sistema koji će omogućiti da Poreska uprava elektronski pristupa knjigama izlaznih faktura (KIF) poslodavaca u cilju smanjenja vremena potrebnog za obračunavanje poreza.	Dragoljub Nikolić	IV 2019	IV 2019	
15.2.	MF; PU	Pojednostavljenje prijava poreza na dobit, PDV i doprinosa za obavezno osiguranje u cilju smanjenja vremena za plaćanje ovih poreza.	Jovica Petrićević, Svetlana Vukićević	I 2020	I 2020	
16.		Smanjenje ukupne stope poreza i doprinosa (% od profita):				

16.1	MF	3.1. Smanjenje stope doprinosa za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca (sa 4.3.% na 2.3%) – Izmjena Zakona o obaveznom socijalnom osiguranju u proceduri.	Biljana Peranović	II 2019	II 2019	
16.2	MF	3.2. Ukidanje kriznog poreza shodno Zakonu o porezu na dohodak fizičkih lica od 1. januara 2020 (2%) za zarade iznad prosječne bruto zarade za 2018.	Biljana Peranović	IV 2019	IV 2019	
17.		Postfiling index (0-100):				
17.1	PU	Unaprijeđenje kvaliteta analize rizika u Poreskoj upravi u cilju targetiranja rizičnih grupa obveznika PDV-a.	Tanja Mugoša	IV 2019	IV 2019	
17.2	PU	Definisanje procedura za pripremu i snaženje instituta Godišnjih planova kontrola	Mirko Korać, Nataša Damjanović	IV 2019	IV 2019	
17.3	PU	Implementacija rokova iz Zakona za povraćaj PDV-a (60 dana i 30 dana za poreske obveznike koji se pretežno bave izvozom).	Mirko Korać, Nataša Damjanović	IV 2019	IV 2019	

Indikator - IZDAVANJE GRAĐEVINSKE DOZVOLE

18.	MRT	Izmijeniti Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata u smislu ukidanja plaćanja naknade kojom se propisuje plaćanje naknada za komunalno opremanje) objekata za proizvodnju, preradu i skladištenje. U skladu sa tim će i opštine moći da prilagode lokalne propise.	Marina Izgarević, Tatjana Vujošević	IV 2019	IV 2019	
19.	MRT	Okončanje postupka izrade softvera MORT-a za razmjenu podataka u postupku izdavanja građevinske dozvole	Tatjana Vujošević	IV 2019	IV 2019	
20.	MRT	Naknade za izdavanje UTU (urbanističko – tehničkih uslova) - da su tri godišnje besplatna po jednom vlasniku, svaki sledeći po 50 eura.	Tatjana Vujošević	IV 2019	IV 2019	
Indikator - DOBIJANJE PRIKLJUČKA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU						
21.	MEK; MJU	Izmjene Zakona o energetici;	Marko Radulović, Danijela Nedeljković,	III 2019	III 2019	
22.	MEK, CEDIS	Usklađivanje podzakonskih akata (u skladu sa neophodnim izmjenama procedura koje sprovodi CEDIS)	Marko Raduloć, predstavnici CEDIS-a - Zoran Đukanović	III 2019	III 2019	
23.	CEDIS	Smanjivanje broja procedura za dva postupka	Zoran Đukanović	III 2019	III 2019	
Indikator - REGISTRACIJA NEPOKRETNOSTI						
24.	UZN; MJU	Implementacija E- katastra	Mirjana Ljumović, Dušan Polović	IV 2019	IV 2019	
25.	MF	Izmjena Zakona o državnom premjeru i katastru	Milanka Otović	IV 2019	IV 2019	
26.	UZN; MJU	Softversko uvezivanje, odnosno softverska povezanost notara i katastra doprinijela bi efikasnijoj razmjeni informacija i mogućnosti da notari u ime stranke obavljaju postupke registracije.	Mirjana Ljumović, Dušan Polović	IV 2019	IV 2019	

Aneks 3 - Reforme koje nisu prepoznate dosadašnjim DB izvještajima

Indikator - IZDAVANJE GRAĐEVINSKE DOZVOLE:

Procedura 2: Prepoznat je trošak za glavni projekat, što nije u skladu sa metodologijom i praksom kod drugih zemalja.

Procedura 4: Sve navedene promjene u dijelu izgradnje objekata, koje su inkorporirane u novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, imaju za cilj dodatno pojednostavljenje postupaka prije izgradnje objekta. Izvršenje ove procedure podrazumijeva nula dana i nula eura. U skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji („Službeni list Crne Gore, br. 64/17, 44/18 i 63/18), nema postupka izdavanja građevinske dozvole tako da nema te procedure, ni plaćanja. Značajna reforma ovog zakona je ukidanje građevinske dozvole. Objekat se može graditi na osnovu prijave građenja, koja se sa propisanom dokumentacijom, podnosi nadležnom inspeksijskom organu.

Procedura 7: Značajna reforma ovog zakona je i ukidanje upotrebne dozvole. Zakon sadrži nove odredbe kojim je izvršeno integrisanje stručnog nadzora sa tehničkim pregledom, čime se sistem oslobađa dvostruke kontrole tokom izgradnje, dok se istovremeno povećava kvalitet gradnje. Ovom odlukom stručni nadzor je isključivo odgovoran za kvalitet i sigurnost objekta, te da li je objekat izgrađen u skladu sa projektom. Sve navedene promjene u dijelu izgradnje objekata, koje su inkorporirane u novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, imaju za cilj dodatno pojednostavljenje postupaka prije izgradnje objekta. **Izvršenje procedure podrazumijeva nula dana i nula eura.**

Procedura 8: U skladu sa novim zakonskim rješenjima danom upisa objekta u katastar nepokretnosti, isti može da se koristi. Izvršenje ove procedure podrazumijeva nula dana i nula eura.

Indikator - DOBIJANJE PRIKLJUČKA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

Indikator	DB2019	DBQ2020
Broj procedura	7	6
Vrijeme (dana)	146	66
Troškovi priključenja (€)	29 097	4 553
Sigurnost snadbijevanja i transparentnost tarifa (broj bodova)	5	5

Indikator - REGISTRACIJA NEPOKRETNOSTI

	Procedura	Vrijeme	Trošak
1	Dobijanje izvoda iz Uprave za nekretnine (list nepokretnosti) - nije neophodno da stranke idu u Upravu za nekretnine da provjere podatke, što utiče na smanjenje broja postupaka	1	5
2	Provjeravanje ovlašćenja potpisnika za svaku od kompanija	1	/
3	Notar sastavlja ugovor o kupoprodaji - Registracija nepokretnosti nije uslov za plaćanje poreza, a ovaj postupak se može obaviti nezavisno čak i nakon registracije nekretnine	1	510 max
4	Poreske vlasti procjenjuju iznos poreza na promet koji plaća kupac	20	0
5	Zahtjev za upisom novog vlasnika u Upravi za nekretnine	8	15
6	Kupac plaća porez na prenos/promet u banci	1	10 423,82 (2% vrijednosti imovine)
Ukupno	6 procedura	32 dana	10 959,82 €